

В.В. ОРЛОВА

кандидат економічних наук,
доцент кафедри організації туризму та
управління соціокультурною діяльністю
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»

С.П. ОРИШКО

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри організація туризму та
управління соціокультурною діяльністю
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»,
м. Івано-Франківськ

**СИСТЕМА СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ
ПІДПРИЄМСТВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ**

Важливою проблемою будь-якого підприємства, яке працює в ринкових умовах, - є перехід від забезпечення виживання до забезпечення безперервного розвитку. Вирішення цієї проблеми полягає в створенні конкурентних переваг, які в значній мірі можуть бути досягнуті на основі грамотно розробленої та ефективної стратегії розвитку підприємства.

Розробку стратегії можна розглядати як одну із важливих складових системи стратегічного управління, яка визначає особливості процесу формування окремих стратегій та «стратегічного набору».

Формування стратегії – є процесом, де повинні враховуватися всі аспекти внутрішнього та зовнішнього функціонування підприємства. Стратегія – це процес складання планів найважливіших заходів (конкурентних, підприємницьких, функціональних), які необхідно реалізувати, з метою забезпечення тривалого успіху підприємству. На сьогоднішній день на світовому ринку складається така ситуація, коли споживач вимагає від підприємств нових, а основне якісних послуг та продуктів. І підприємствам необхідно вчасно ці потреби відчувати, щоб розробляти та пропонувати споживачу ті послуги і продукти, які він очікує, або ще не знає про них, а можливо і не бачив. [5].

Добре розроблена стратегія – основа підвищення конкурентоспроможності підприємства, сильної конкурентної позиції та формування такої організації, яка за допомогою удосконалення структури управління і підвищення організаційної культури могла би успішно працювати в жорстоких ринкових умовах.

Необхідно враховувати, що стратегія – є способом досягнення конкретного результату, який може бути сформульований у вигляді мети, а тому можна стверджувати, що розробка стратегії є таким процесом, у ході реалізації якого керівник встановлює місію, формує систему цілей, обирає стратегії, а також визначає усі компоненти (складові) процесу стратегічного управління.

На сьогоднішній день середовище діяльності підприємств соціокультурної сфери характеризується підвищенням складності, рухливості та невизначеності (нові інформаційні технології, індивідуалізація і динамізм поведінки споживачів, посилення міжнародної конкуренції, високі вимоги до якості обслуговування та інше), що підтверджує актуальність і необхідність запровадження в практику підприємств ідей і технологій стратегічного управління і вимагає розробки все більш складних і деталізованих систем управління.

Система стратегічного управління складається із трьох частин:

1. Місія і цілі підприємства.
2. Існуючий та майбутній профіль бізнесу, яким займається підприємство.
3. Наміри керівництва стосовно забезпечення виконання місії та досягнення поставлених цілей.

Стратегічне управління направлене на створення конкурентних переваг підприємства та утвердження ефективної стратегічної позиції, яка повинна забезпечити майбутню життєздатність підприємству в мінливих умовах. Призначення оперативного управління – використати уже існуючу стратегічну позицію підприємства для досягнення конкретних тактичних цілей. При цьому вибрана стратегія являється основою для подальших оперативних дій по її реалізації. [1].

Багаторічна економічна криза та спад промислового виробництва, які продовжуються до сьогоднішнього дня у багатьох регіонах, поставили більшість підприємств не просто в кризовий стан, а безпосередньо на грані банкрутства. Підприємства не зуміли чітко виділити головні (стратегічні) завдання, визначити пріоритети, сформулювати задачі, мобілізувати потенціал для освоєння нових можливостей ринку. Таким чином, стратегічне управління підприємством як складною кібернетичною системою являється одним із ключових шляхів стабілізації української економіки в цілому.

Стратегія розвитку підприємств соціокультурної сфери в умовах трансформаційної економіки повинна вирішити наступні завдання:

- забезпечення фінансової стійкості;
- максимізація прибутку та норми прибутку;
- утримання та розширення обсягів продаж;
- зниження витрат;
- збільшення привабливості товарів і послуг;
- забезпечення виживання підприємства в короткостроковій перспективі;
- забезпечення виживання підприємства;
- ріст і процвітання підприємства в довгостроковій перспективі;
- покращення умов праці та соціального стану працівників;
- збільшення оплати праці та інше.

Деякі із цих цільових настанов критеріїв є проти річні. У зв'язку з цим виникає необхідність в розробці методів формування стратегії підприємства в умовах багатокритеріальності неповноти і нечіткості інформації, динамічно змінному мікро- та макросередовищі, багатокритеріальності завдань.

Стратегічне планування в Україні почало формуватись в деякій мірі тільки в останні роки і не має завершеної форми та відповідної методології, яка дозволила б напрацювати і приступити до реалізації проектів стратегічного характеру, які дозволять заробляти фінансові ресурси, які можна буде використати для масштабної реструктуризації економіки на інноваційній основі.

Стратегічне планування – є плануванням на перспективу, яке повинно вказати напрям дій, що забезпечить реалізацію місії підприємства (в умовах перехідного періоду, як правило, реальна є розробка стратегії на 3-5 років). Головною відмінністю стратегічного планування від інших форм планування можна визначити у таких ознаках:

1) усю планову роботу необхідно націлити на майбутнє, а не описувати поточний стан справ та ситуацію;

2) у стратегічному плані не повинно бути жорсткої регламентації по ресурсах, виконавцях, термінах, у ньому обґрунтовуються загальні напрями діяльності а перспективу та розвиток підприємства, тобто він не є детермінованим;

3) система стратегічного планування передбачає відсутність припущення про те, що майбутнє підприємства можливо передбачити тільки по результатах минулого.

У сучасних умовах функціонування підприємств соціокультурної сфери необхідність формування стратегії та впровадження у практику діяльності системи стратегічного управління полягає в тому (обумовлюється) такими чинниками:

- стратегія відображає систему цінностей, бачення вищих ланок управління, їх погляди на майбутнє, а це в свою чергу допомагає персоналу зорієнтуватись у необхідному напрямку;

- формування стратегії можна вважати інструментом для координації, що в змозі забезпечити погодження цілей, а у ситуації коли виникатимуть протиріччя буде сприяти досягненню компромісів, дасть можливість визначити причину відхилення між цілями та результатами (причину стратегічних розривів);

- аналізуючи середовище підприємства, трактуючи ситуацію, можна визначити обмеження, які накладаються та можливий їх розвиток;

- у підприємств, які мають сформовану стратегію, підвищується адаптивна готовність до непередбачених ситуацій та змін, можна прослідкувати між функціональними структурними підрозділами зв'язок, що в свою чергу сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

Тому, можна вважати, що дискусія стосовно доцільності підприємствами соціокультурної сфери витратити гроші і час на формування стратегії розвитку є недоцільною.

Водночас, варто зауважити, що запровадження системи стратегічного управління на підприємствах соціокультурної сфери пов'язане одночасно і чималими проблемами, у першу чергу з усвідомлення того, що для того, щоб отримати бажаний результат, необхідно вирішувати одночасно як стратегічні завдання, так і поточні.

На більшості підприємств керівництво безпосередньо займається вирішенням поточних проблем, а тому не завжди належним чином ставиться до

планування, (а тим більше до довгостроково), менеджери не хочуть займатись складанням планів, висуваючи аргумент, що цілком обходились без них раніше.

Окрім того, варто зазначити, що рецепту єдиного для всіх підприємств, стосовно оптимального управління не існує. А звідси випливає, що кожне підприємство повинно обирати таку стратегію, яка найбільш відповідала б тим проблемам, які мають місце на підприємстві.

При переході до ринкової економіки перед українськими підприємствами виникла проблема виживання та забезпечення безперервного розвитку. Ця проблема може бути вирішена за допомогою ефективного застосування стратегічного управління. В умовах нестабільного економічного середовища вимагаються нові підходи до управління. В умовах науково-технічного прогресу та динамічного зовнішнього середовища, сучасні підприємства перетворюються в у все більш складні системи. Для забезпечення керованості такими системами необхідні нові методи, які відповідають складності зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства.

Розробка стратегії розвитку для підприємств соціокультурної сфери дозволить визначити основний напрямок їх поведінки на ринку в умовах мінливого зовнішнього середовища, та вірогідність характеру щодо їх змін; оцінити стратегічні конкурентні переваги та конкурентоспроможність підприємства; сформулювати головну ціль його діяльності, а також цілі, що випливають з неї; визначити необхідні ресурси, для залучення, щоб досягти запланованих цілей і забезпечити найбільш ефективно їх використання.

Підприємство, яке розробляє стратегію і запроваджує стратегічне управління, завжди буде мати можливість вести себе системно і послідовно, а це збільшує імовірність досягнення ним поставленої мети.

Список використаних джерел:

1. Герасимчук, В.Г. Стратегія управління підприємством. Графічне моделювання [Текст]: навч. посібник. / В.Г Герасимчук. – К.: КНТЕУ, 2000. – 360с.
2. Ковтун, О.І. Стратегія підприємства [Текст]: навч. посібник / Ковтун О.І. – Львів: "Новий Світ – 2000" , 2006. - 388 с.
3. Мазаракі, А.А. Торговельне підприємство: стратегія, політика, конкурентоспроможність [Текст]: монографія / А.А.Мазаракі, Д.М.Пшеслінський, І.В.Смолін. – К. : Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010. – 384 с.
4. Мізюк, Б. Особливості стратегічного управління підприємствами [Текст] / Б.Мізюк // Фінанси України. – 2009. — №12. – С.31-36.
5. Пастухова, В.В. Стратегічне управління підприємством: філософія, політика, ефективність [Текст]: монографія / В.В.Пастухова. – К.: Київ. нац. Торг.-екон. ун-т, 2002. – 302с.